

Základná škola Komenského 707/4, Sečovce

**Národný štandard finančnej gramotnosti
v podmienkach ZŠ Komenského Sečovce**

Sečovce, 26.8.2015

Mgr. Gejza Hallér
riaditeľ školy

Problematika financií je veľmi široká, preto program finančnej gramotnosti na našej základnej škole vychádza z Národného štandardu finančnej gramotnosti MŠ SR a MF SR. Témy sú štruktúrované tak, aby im žiaci porozumeli a aby rozšírili a umocnili ich schopnosti. Naučíme sa riešiť úlohy a problémy, s ktorými sa môžeme stretnúť v praxi. Vzdelávanie sa realizuje prostredníctvom zážitkových metód, praktických cvičení, projektov či kurzu s využitím IKT. Primárnou cieľovou skupinou projektu sú žiaci 1. až 9. ročníka, sekundárnou cieľovou skupinou sú učitelia a terciárnou cieľovou skupinou sú rodičia, širšia rodina a známi, s ktorými žiaci diskutujú o svojich školských zadaniach a domácich úlohách. Tento zážitkový program je rozdelený do dvoch projektov a súčasne je súčasťou jednotlivých vyučovacích predmetov. Žiaci absolvovaním programu získajú prehľad z oblasti finančnej gramotnosti.

I. stupeň ZS - ISCED 1

1. ROČNÍK

1. Človek vo sfére peňazí

Matematika: Pomenovať základné ľudské hodnoty. (*slovné úlohy*)

Prírodoveda: Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny. Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti. Uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s osobnými vecami, hospodárneho správania sa v domácnosti. Osvojiť si potrebu hospodárneho zaobchádzania s pomôckami a predmetmi v škole aj mimo nej.

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Výlety, exkurzie: Opísať, ktoré druhy osobných informácií by nemali byť odhalené tretím osobám. Opísať možné dôsledky takéhoto odhalenia. **Prírodoveda:** Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Prírodoveda: Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. Opísať príklady základných životných potrieb. Opísať svoju predstavu, čo sú to osobné príjmy človeka.

Matematika: Vysvetliť na jednoduchom príklade vzťah človeka a rodiny k peniazom.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Prírodoveda: Vysvetliť svoju predstavu o tom, čo je majetok.

Etická výchova/Náboženská výchova: Opísať, ktoré charitatívne organizácie žiak vo svojom okolí pozná.

Slovenský jazyk a literatúra: Opísať, čo je povolanie a zamestnanie.

5. Úver a dlh

Triednická hodina: Opísať situácie, kedy si človek peniaze/predmety nakupuje a kedy si ich požičiava. Popísať dôsledky oboch možností. Opísať, aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý si požičia obľúbenú osobnú vec iného človeka. Porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí.

6. Sporenie a investovanie

Matematika: Opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

Prírodoveda, slovenský jazyk a literatúra: Vedieť uviesť na príkladoch význam starých rodičov v rodine. Pochopiť význam ich dôstojného postavenia, vyjadreného zdravím a sociálnou istotou.

Exkurzia, výlety: Vysvetliť, prečo sa ľudia potrebujú poistiť a na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje.

2. ROČNÍK

1. Človek vo sfére peňazí

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb. **Kompetencia:**

a/ Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

b/ Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.

c/ Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby. d/ Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že žiak je schopný:

a/ Pomenovať základné ľudské hodnoty. Pomenovať základné ľudské potreby. b/ Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny. Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti. c/ Opísať príklady bohatstva a chudoby.

d/ Uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s osobnými vecami, hospodárneho správania sa v domácnosti. Osvojiť si potrebu hospodárneho zaobchádzania s pomôckami a predmetmi v škole aj mimo nej.

Využitie v predmete: Prírodoveda, Matematika, Vlastiveda, Slovenský jazyk a literatúra

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

Kompetencia:

a/ Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

b/ Kontrolovať osobné informácie.

c/ Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.

d/ Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

e/ Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

Očakávania, že žiak je schopný:

a/ Uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov. Uviesť príklady, ako byť finančne zodpovedným mladým človekom.

b/ Opísať, ktoré druhy osobných informácií by nemali byť odhalené tretím osobám. Opísať možné dôsledky takéhoto odhalenia.

c/ Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti. Stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele. Vymedziť jednotlivé kroky pomocou zhodnotenia alternatív. Používať rozhodovanie pri krátkodobých cieľoch.

d/ Vysvetliť podmienky na vrátenie výrobkov v miestnych obchodoch.

Využitie v predmete: Vlastiveda, Matematika, Informatická výchova

3. ROČNÍK

1. Človek vo sfére peňazí

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.

Čiastková kompetencia:

1/ Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia (zodpovednosť za existenciu, práca, povinnosť, samostatnosť).
2/ Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia (odmena).
3/ Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby. 4/ Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti. 5/ Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že absolvent je schopný:

1/ Pomenovať základné ľudské hodnoty - život, zdravie, rodina,... Pomenovať základné ľudské potreby - jedlo, šatstvo, veci osobnej potreby, hračky, teplo, peniaze, ...
2/ Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny. Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti.
3/ Opísať príklady bohatstva a chudoby.
4/ Vedieť stručne popísať ekonomickú sféru človeka a rodiny.
5/ Uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s osobnými vecami, hospodárneho správania sa v domácnosti. Osvojiť si potrebu hospodárneho zaobchádzania s pomôckami a predmetmi v škole aj mimo nej, cena predmetov, dopad na prírodu a človeka

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financií. **Čiastková kompetencia:**

1/ Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia (význam peňazí, priority tovarov).
2/ Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov (slovo „re-KLAM-a" nie všetko, čo sa v nej uvádza je pravda).

- 3/ Kontrolovať osobné informácie (kľúč od domu, cenné veci v dome...).
- 4/ Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov (poznať priority pri mýňaní peňazí, kupovať len to, na čo mám peniaze).
- 5/ Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach. 6/ Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

- 1/ Uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov. Uviesť príklady, ako byť finančne zodpovedným mladým človekom.
- 2/ Uviesť príklady, prečo sa oplatí jednotlivcovi byť dobre finančne informovaný. Opísať zdroje finančných informácií.
- 3/ Opísať, ktoré druhy osobných informácií by nemali byť odhalené tretím osobám. Opísať možné dôsledky takéhoto odhalenia.
- 4/ Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti. Stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele. Vymedziť jednotlivé kroky pomocou zhodnotenia alternatív. Používať rozhodovanie pri krátkodobých cieľoch.
- 5/ Uviesť príklady mýňania peňazí u detí predchádzajúcich generácií. Porozprávať o hodnotách a postojoch predchádzajúcich generácií na základe ich osobných príbehov o peniazoch.
- 6/ Vysvetliť podmienky na vrátenie výrobkov v miestnych obchodoch - pojem záručný list, záručná doba, kupovať kvalitné výrobky, zisťovať dôvody zlacneného tovaru, reklamovať poškodený tovar

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia: 1/ Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby (doplňať si vzdelanie počas života, prispôsobovanie sa rodiny dobe, v ktorej žijeme).

2/ Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny (škola - vzdelanie - práca - peniaze - životné potreby). 3/ Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.

4/ Identifikovať zdroje osobných príjmov (mzda, naturálne, brigáda). 5/ Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi. 6/ Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.

7/ Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Očakávania, že žiak je schopný:

- 1/ Pomenovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
- 2/ Opísať príklady základných životných potrieb.
- 3/ Opísať, čo je povolanie a zamestnanie.
- 4/ Opísať svoju predstavu, čo sú to osobné príjmy človeka.
- 5/ Vysvetliť na jednoduchom príklade vzťah človeka a rodiny k peniazom - nerovnaký príjem, nestálosť príjmu, počet zamestnaní, rozdiel výšky príjmov podľa pracovného zaradenia, možnosť príjmu žiaka - štipendium.
- 6/ Vysvetliť príklady úspešnosti a neúspešnosti človeka v živote. Kvalifikovaný pracovník - odborník vo svojom obore - ohodnotenie, porovnanie žiakov v škole - známky.

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia: 1/ Vypracovať osobný finančný plán.

2/ Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.

3/ Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

4/ Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

5/ Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

6/ Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Očakávania, že žiak je schopný:

1/ Porozprávať, aké môžu byť výdavky na domácnosť a aké môžu byť zdroje príjmov v domácnosti.

2/ Vysvetliť svoju predstavu o tom, čo je majetok.

3/ Opísať, za čo všetko rodičia v domácnosti platia - elektrina, plyn, voda, odpad, potraviny

4/ Porovnať ceny rovnakého výrobku v dvoch rôznych obchodoch. Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe, nakupovanie podľa priorít.

5/ Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

6/ Opísať, ktoré charitatívne organizácie žiak vo svojom okolí pozná.

7/ Uvedomiť si pojem závet. Uviesť predmet, ktorý zdedil niektorý z členov domácnosti.

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická **hodina**

5. Úver a dlh

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu - pôžička - vrátenie

Čiastková kompetencia:

1/ Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

2/ Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.

3/ Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdĺžením alebo ako ich zvládnuť.

4/ Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1/ Opísať situácie, kedy si človek peniaze/predmety nakupuje a kedy si ich požičiava. Popísať dôsledky oboch možností -auto, rodinný dom, byt.

2/ Opísať, aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý si požičia obľúbenú osobnú vec iného človeka. Opísať postup, ako si môže človek opätovne získať dôveru požičiavajúceho, ak stratil alebo poškodil požičanú osobnú vec.

3/ Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadĺžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť.

4/ Porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí - strata, krádež, neúmyselné poškodenie - postoj v týchto prípadoch

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

6. Sporenie a investovanie

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

Čiastková kompetencia:

- 1/ Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite (sporenie a majetok).
- 2/ Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.
- 3/ Zhodnotiť investičné alternatívy.
- 4/ Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
- 5/ Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
- 6/ Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

- 1/ Opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.
- 2/ Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov - zakúpenie - investícia dom, byt, auto, zberatelia.
- 3/ Uviesť svoju predstavu o tom, čo je možné považovať za investíciu.
- 4/ Vysvetliť, prečo je dobré ukladať peniaze vo finančnej inštitúcii - ochrana pred zlodejom.
- 5/ Vysvetliť, na čo by človek mohol minúť väčšiu sumu peňazí, ktorú si našetril v peňažnej inštitúcii.
- 6/ Vysvetliť, že za všetko sa platí daň. Popísať, ako sa kupuje dom alebo auto pre domácnosť a aké majú s tým rodičia výdavky.
- 7/ Vysvetliť, prečo je potrebné vytvárať prostredie dôvery a bezpečia pri používaní peňazí v rámci denného nakupovania, ale aj ich šetrenia. Porozprávať o tom, ako predchádzať stratám a znehodnoteniu vecí a peňazí - kupovať veci dennej spotreby, nekupovať veci na sklad.

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

7. Riadenie rizika a poistenie

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Čiastková kompetencia

- 1/ Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík - podomový predaj, značkový tovar, ázijskí predajcovia.
- 2/ Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.
- 3/ Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.
- 4/ Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti (životné, zdravotné, poistenie automobilov).
- 5/ Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

- 1/ Opísať na jednoduchých príkladoch existenciu vonkajších vplyvov na človeka.

2/ Vedieť uviesť na príkladoch význam starých rodičov v rodine. Pochopiť význam ich dôstojného postavenia, vyjadreného zdravím a sociálnou istotou.

3/ Vysvetliť, prečo sa ľudia potrebujú poistiť a na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje .

Využitie v predmete: SjaL (čítanie), Prírodoveda, Vlastiveda, Triednická hodina

4. ROČNÍK

Matematika: Uviesť príklady mŕňania peňazí u detí predchádzajúcich generácií. Porovnať ceny rovnakého výrobku v dvoch rôznych obchodoch. Opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže šoriť.

Prírodoveda: Pomenovať základné ľudské hodnoty. Pomenovať základné ľudské potreby. Opísať, ktoré druhy osobných informácií by nemali byť odhalené tretím osobám. Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti.

Vlastiveda: Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny. Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti. Opísať, čo je povolanie a zamestnanie.

Slovenský jazyk a literatúra: Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom - *slohová zložka*. Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom. Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia Uviesť príklady, ako vzdelanie alebo praktické zručnosti môžu ovplyvniť príjem počas života. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností.

1. Človek vo sfére peňazí	
Vysvetliť žiakom pojem zodpovednosti a samostatnosti vo vzťahu k ich vlastnej existencii v dospelosti. Oboznámiť žiakov s pojmami ľudská hodnota a ľudská potreba na príkladoch zo života v rámci mentálnej úrovne a sociálneho zaradenia žiakov / rodina, zdravie, jedlo, spánok, a pod./. Vysvetliť žiakom prepojenie medzi prácou a jedným z jej možných ohodnotení - peniazmi / žiak za svoju prácu v škole je ohodnotený známku, výpomoc s domácimi prácami - pochvala od rodičov, vreckové/. Popísať problematiku bohatstva a chudoby s dôrazom na meniteľnosť daného stavu /chudoba nie je dedičná, je to len ľudské rozhodnutie ostať chudobným/ Deti sú schopné prekonať finančné nedostatky vlastných rodičov. Vychovávať žiakov k váženiu si a uvedomeniu si duchovných a materiálnych hodnôt vo svojom okolí - žiť hospodárne /praktické narábanie s vecami úmyselné neničenie si vecí, ... /	Matematika Slovné úlohy: Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie
2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí	
Naučiť žiakov byť zodpovednými za vlastné rozhodnutia v oblasti financií /možný zárobok nesmie byť prekročený neuváženými výdavkami/. Dieťa ide do obchodu a má 1 euro a chce si kúpiť čokoládu, musí si byť vedomé akú finančnú hodnotu má pri sebe a že hodnota čokolády nesmie byť vyššia. Pri zhodnocovaní vlastných financií používať overené zdroje - médiá, inštitúcie garantované štátom a nepodľahnúť lákavým ponukám finančných podvodníkov - zneužívanie osobných údajov /meno bydlisko, tel. číslo sú ich osobné údaje, ktoré sa nemajú cudzím ľuďom hovoriť/. Vedieť si vytvoriť hierarchiu najnutnejších a menej potrebných finančných výdavkov / môžem si kúpiť len to na čo mám peniaze/. Použiť príklady rôznych generácií ohľadom mŕňania peňazí /mobily, počítače, hry, oblečenie, kino, spoločenské aktivity, šport, ... / Každý človek má nárok reklamovať chybný tovar - ochrana spotrebiteľa /čokoláda po záručnej dobe/	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie
3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca	
Vysvetliť žiakom čo je to osobná, rodinná a spoločenská potreba /ja si chcem kúpiť, my si chceme kúpiť, dosiahnuť niečo - uznanie, spoločenské postavenie/. Príklady na životné potreby /získať vhodné vzdelanie, nájsť si	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie

vyhovujúcu prácu, mať stabilný príjem pre zabezpečenie rodiny/. Žiakom zdôrazniť že štúdium je prvým predpokladom pre získanie zamestnania /je dôležitý výber školy, ktorý má predznamenávať ďalšie pracovné smerovanie žiaka/. Vysvetliť žiakom možné spôsoby získavania peňazí: plat za prácu, dar, dedičstvo a pod. Naša spoločnosť, v ktorej žijeme má nastavený systém vo vzťahu k peniazom. Každý človek, rodina potrebuje peniaze k prežitiu. Úspešnosť vo finančnej oblasti: stabilná práca s možným kariérnym postupom. Neúspešnosť: krátkodobé finančne nezaujímavé zamestnania.	
4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi	
Vypracovať si finančný plán, v ktorom viem porovnať predpokladaný príjem s možnými výdavkami a na základe zistených faktov konať finančne transakcie/ výlet. V diskusii overiť vnímanie žiakov ohľadom výdavkov v domácnosti. Vysvetliť žiakom dôležitosť prehľadnosti v dokumentoch typu: dedičstvo, faktúry, dôležité účty. Vysvetliť žiakom systém cenových relácií v rôznych obchodoch a nasmerovať ich na zodpovedné rozhodovanie pri nákupe /čokoláda v Tesco stojí 1 euro, tá istá čokoláda v Lidlí stojí 0,80 centov, zvážiť si možné použitie vzniknutého finančného rozdielu/. Vysvetliť žiakom zmysel charitatívnych organizácií a poukázať na ich vierohodnosť /podvody/.	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie
5. Uver a dlh	
Vysvetliť žiakom požičiavanie peňazí /kúpa auta, bytu; vlastná zodpovednosť pri ich splácaní - výška príjmu, nutné výdavky, zostatok - platba úveru/. Každý kto si niečo požičia /napr. knihu/ by mal splniť dohodu ohľadom termínu vrátenia a nepoškodenia. Vysvetliť deťom riziko požičiavania peňazí a možného zadlženia sa: exekúcia odobratie osobného majetku - bezdomovec.	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie
6. Sporenie a investovanie	
Vysvetliť žiakom zmysel sporenia: mať záujem si niečo kúpiť alebo si tvoriť stabilnú finančnú rezervu /šetrenie do pokladničiek a pod./. Vysvetliť žiakom slovo investícia: kúpa domu a jeho dlhotrvajúca finančná hodnota. Narábanie s peniazmi: ukladanie do vierohodných finančných inštitúcií - banky + nabiehajúce úroky, ochrana pred zlodejmi. Vysvetliť žiakom investovanie väčšej sumy do veci, ktorá bude mať dlhotrvajúcu hodnotu s možnosťou zvýšenia nákupnej ceny /napr. dom/. Vysvetliť žiakom pojem daň a jej praktické uplatňovanie, napr. kúpa domu.	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie
7. Riadenie rizika a poistenie	
Vysvetliť pojem riziko na úrovni nedbanlivého narábania s peniazmi /zadlženie sa v dôsledku väčších výdavkov ako príjmov, napr. vreckové na týždeň miniem za dva dni a požičiam si od kamaráta/. Niekedy nie z vlastnej viny stratí človek zamestnanie, dôvodom je nesprávne hospodárenie firmy, štátu.	Matematika Slovné úlohy Sčítanie, odčítanie Násobenie, delenie

Vysvetliť žiakom, že už v mladosti treba myslieť na starobu a dôchodok a tvoriť si finančné rezervy prostredníctvom produktov ponúkaných finančnými inštitúciami. Sociálna a finančná istota v starobe je základným predpokladom na dôstojne dožitie

Vysvetliť žiakom základné princípy poistenia: istota prostredníctvom poistenia /stane sa úraz zdravotná poisťovňa preplatí bolestné/.

II. stupeň ZŠ - ISCED 2

Slovenský jazyk a literatúra 5. ročník:

Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia - **sloh - reklama**

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom.

6. ročník:

Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov - **opis**.

Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností - **opisný slohový postup**.

Uviesť príklady, ako vzdelanie alebo praktické zručnosti môžu ovplyvniť príjem počas života. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní - **diskusia, argument, protiargument**. Založiť si kartotéku informácií o produktoch v domácnosti, vrátane informácií o zárukách a ďalších finančných dokumentoch, ako sú účtovné doklady a výpisy z bankových účtov. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí - **slohová zložka, literárna výchova**. Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

7. ročník:

Uviesť internetové a tlačové zdroje informácií o produktoch a vymenovať silné a slabé stránky každého z nich - **informačný slohový postup**.

Uviesť príklady, ako vzdelanie alebo praktické zručnosti môžu ovplyvniť príjem počas života. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní - **informačný slohový postup** Vysvetliť, ako fungujú šeky, debetné a kreditné karty. Diskutovať o výhodách a nevýhodách Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze.

8. ročník:

Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady - **literárna výchova**.

Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom. Uviesť príklady, ako vzdelanie alebo praktické zručnosti môžu ovplyvniť príjem počas života. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní - **životopis**.

9. ročník:

Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady - *literárna výchova*.

Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom - *literárna výchova* Opísať výhody a nevýhody využívania úveru - *literárna výchova*. Popísať hodnotu peňazí.

Literárna exkurzia:

Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov. Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zloději môžu získať osobné údaje a informácie. Vysvetliť, prečo sa ľudia potrebujú poistiť a na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje. Opísať spôsoby ochrany cenných predmetov a majetkových hodnôt. Stručne charakterizovať oblasti, kde je človek vystavený možnosti úrazu.

Nemecký jazyk

7. ročník :

Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností.

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom.

Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. Vysvetliť, čím sa od seba líšia. Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze. Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia.

Popísať hodnotu peňazí. Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia.

Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce. Vedieť samostatne určiť približnú výšku finančného vyjadrenia hodnoty vecí a na základe toho prijímať nákupné rozhodnutia. Vedieť vyhodnotiť vplyv reklamy na spotrebu.

Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe. Vysvetliť vzťah medzi spôsobmi míňania peňazí a dosahovaním finančných cieľov.

Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze.

8. ročník:

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom.

Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zloději môžu získať osobné údaje a informácie. Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny. Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti.

Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny.

Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov. Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - mýňanie, sporenie a spoluúčasť.

Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny.

9.ročník:

Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.

Uviesť príklady, ako záujmy, poznatky a schopnosti jednotlivca môžu ovplyvniť výber povolania.

Vymenovať cennosti, ktoré sa bežne nachádzajú v domácnostiach. Opísať, akým spôsobom môžu byť tieto cenné predmety a majetkové hodnoty ohrozené alebo stratené. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností. Uviesť príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste.

ANGLICKY JAZYK

1. Človek vo sfére peňazí

Kompetencia: Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb. **Čiastková kompetencia:**

- 1.Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.
2. Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.
3. Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.
4. Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.
5. Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť vzťah medzi zachovávaním trvalých životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb. Chápať funkciu peňazí ako prostriedku na ich zabezpečenie. **Využitie :** Občianska náuka 9. ročník
2. Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady.

Využitie: Anglický jazyk 9. ročník

3. Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny. **Využitie:** Anglický jazyk 5. ročník
4. Uviesť príklady činnosti jednotlivcov a rodín v ekonomickej oblasti. **Využitie:** Občianska náuka 9. ročník

5. Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce. Vedieť samostatne určiť približnú výšku finančného vyjadrenia hodnoty vecí a na základe toho prijímať nákupné rozhodnutia. Vedieť vyhodnotiť vplyv reklamy na spotrebu.

Využitie: Anglický jazyk 6. ročník

2.Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia: Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

Čiastková kompetencia:

1. Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
2. Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.
3. Kontrolovať osobné informácie.
4. Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
5. Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
6. Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom. Uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností. Uviesť príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

2. Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia. Uviesť internetové a tlačové zdroje informácií o produktoch a vymenovať silné a slabé stránky každého z nich.
3. Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov. Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zloději môžu získať osobné údaje a informácie. **Využitie:** Anglický jazyk 8. ročník
4. Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. Stanoviť si merateľné krátkodobé a strednodobé finančné ciele. Použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie strednodobého cieľa. Zhodnotiť výsledky finančného rozhodnutia. Používať zodpovedné rozhodovanie pri strednodobých cieľoch.

Využitie: Anglický jazyk 6.ročník

5. Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom. Identifikovať rozdiely medzi hodnotami a postojmi k peniazom u rovesníkov.

Využitie: Anglický jazyk 8. ročník

6. Vyhľadať si príslušný orgán na ochranu spotrebiteľov v mieste pobytu. Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa. Vysvetliť kroky pri riešení reklamácie podanej zákazníkom

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia: Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia:

1. Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
2. Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.
3. Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
4. Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
5. Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
6. Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. **Využitie:** Anglický jazyk 6. ročník

2. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. **Využitie:** Anglický jazyk 7. ročník

3. Uviesť príklady, ako záujmy, poznatky a schopnosti jednotlivca môžu ovplyvniť výber povolania.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

4. Vysvetliť pojem mzda. Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (dar, provízia a zisk).

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

5. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodiny.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

6. Definovať daň a vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu. Uviesť príklad spôsobov, akými štát využíva príjmy z daní.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

7. Opísať úspešnosť v ekonomickej oblasti. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Uviesť príklad finančne úspešného človeka vo svojom okolí.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia: Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia:

1. Vypracovať osobný finančný plán.
2. Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
3. Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
4. Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.
5. Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

6. Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Očakávania, že žiak je schopný:

Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov. Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - mýňanie, sporenie a spoluúčasť. Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory). Vypočítat percentá pripadajúce na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu **Využitie:** Občianska náuka 9. ročník

Založiť si kartotéku informácií o produktoch v domácnosti, vrátane informácií o zárukách a ďalších finančných dokumentoch, ako sú účtovné doklady a výpisy z bankových účtov.

Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. Vysvetliť, čím sa od seba líšia. Vysvetliť, ako fungujú šeky, debetné a kreditné karty. Diskutovať o výhodách a nevýhodách jednotlivých platobných metód.

Využitie: Anglický jazyk 5. ročník

Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe. Vysvetliť vzťah medzi spôsobmi mýňania peňazí a dosahovaním finančných cieľov. Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze. Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a mýňaní finančných prostriedkov. Prekontrolovať daň z pridanej hodnoty na doklade o zaplatení nákupu.

Využitie: Anglický jazyk 7. ročník

Stanoviť, či je prispievanie formou darčovstva a filantropie v súlade s osobným rozpočtom.

Zistiť vek, v ktorom môže jednotlivec spísať platný závet v danom štáte pobytu. Opísať hlavné prvky jednoduchého závetu a zistiť obvyklé náklady v prípade, že si závet dá vypracovať.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia: Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

Čiastková kompetencia:

1. Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.
2. Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
3. Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť.
4. Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze. Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia. Opísať výhody a nevýhody využívania úveru. Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky. Vysvetliť, ako sa líšia debetné karty od kreditných kariet.

Využitie: Anglický jazyk 7. ročník

2. Vysvetliť hodnotu informácií o úverovej histórii pre žiadateľov a poskytovateľov úveru. Vysvetliť, prečo je dôležité vybudovať si pozitívnu úverovú históriu. Opísať informácie nachádzajúce sa v správe o úverovej histórii a ako dlho sa tieto uchovávajú. Uviesť príklady dovoleného použitia správ o úverovej histórii na účely iné než je poskytnutie úveru. **Využitie:** Anglický jazyk 6.ročník
3. Vysvetliť, ako sa vyhnúť problémom pri požičiavaní si peňazí alebo predmetov vo vzťahu k ich hodnote. Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov.
4. Uviesť príklady ochranných prvkov, vychádzajúcich zo zákonov o spotrebiteľských úveroch.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia: Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

Čiastková kompetencia:

1. Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
2. Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov
3. Zhodnotiť investičné alternatívy.
4. Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
5. Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
6. Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu. Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“. Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie **Využitie :** Občianska náuka 9. ročník
2. Popísať hodnotu peňazí. Vysvetliť, ako môže rásť hodnota investície. Rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie. **Využitie :** Anglický jazyk 8. ročník
3. Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom. **Využitie :** Občianska výchova 9. ročník
4. Opísať rôzne zdroje investičných informácií - prospekty cenných papierov, on-line zdroje a finančné publikácie.
5. Popísať výhody sporenia peňazí na starobu prostredníctvom dôchodkových programov a investičných sociálnych programov. **Využitie :** Občianska náuka 9. ročník
6. Vysvetliť, ako ochrana vkladov chráni investorov.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia: Používanie primeraných stratégií riadenia rizík. **Čiastková kompetencia:**

1. Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.

1. Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.
2. Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.
3. Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.
4. Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti. Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť. Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

Využitie: Anglický jazyk 9. ročník

2. Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu. *Využitie:* Anglický jazyk 9. ročník

3. Vysvetliť na životných cykloch rodiny potrebu jej zabezpečenia prostredníctvom úspor v banke, verejného poistenia a potrebou životného poistenia.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

4. Vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Využitie: Občianska náuka 9. ročník

5. Vymenovať cennosti, ktoré sa bežne nachádzajú v domácnostiach. Opísať, akým spôsobom môžu byť tieto cenné predmety a majetkové hodnoty ohrozené alebo stratené. Opísať spôsoby ochrany cenných predmetov a majetkových hodnôt. Stručne charakterizovať oblasti, kde je človek vystavený možnosti úrazu.

Využitie: Anglický jazyk 7. ročník

Prírodovedné a výchovné predmety:

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia: Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybratie a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb. **Čiastková kompetencia:**

1. Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.
2. Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.
3. Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.
4. Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.
5. Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť vzťah medzi zachovávaním trvalých životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb. Chápať funkciu peňazí ako prostriedku na ich zabezpečenie.

Využitie : Matematika, Biológia, Geografia, Fyzika, Chémia, Triednická hodina

1. Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady.

Využitie: Technika, Svet práce, Triednická hodina, Občianska náuka, Etická výchova, Biológia, Geografia, Telesná výchova, Výtvarná výchova

2. Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny. **Využitie:** Triednická hodina, Občianska náuka, Geografia

3. Uviesť príklady činnosti jednotlivcov a rodín v ekonomickej oblasti.

Využitie: Technika, Svet práce, Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina, Matematika, Fyzika

5. Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce. Vedieť samostatne určiť približnú výšku finančného vyjadrenia hodnoty vecí a na základe toho prijímať nákupné rozhodnutia. Vedieť vyhodnotiť vplyv reklamy na spotrebu.

Využitie: Matematika, Triednická hodina, Technika, Svet práce, Výtvarná výchova **2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí**

Celková kompetencia: Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách. **Čiastková kompetencia:**

1. Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

2. Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.

3. Kontrolovať osobné informácie.

4. Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.

5. Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.

6. Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom. Uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností. Uviesť príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste

Využitie: Matematika, Fyzika, Biológia, Telesná výchova, Občianska náuka, Výtvarná výchova, Geografia, Chémia

Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia. Uviesť internetové a tlačové zdroje informácií o produktoch a vymenovať silné a slabé stránky každého z nich.

Využitie: Výtvarná výchova, Technika, Svet práce, Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina, Chémia, Informatika

Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov. Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zlodeji môžu získať osobné údaje a informácie. **Využitie:** Občianska náuka, Etická výchova, Informatika

Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. Stanoviť si merateľné krátkodobé a strednodobé finančné ciele. Použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie strednodobého cieľa. Zhodnotiť výsledky finančného rozhodnutia. Používať zodpovedné rozhodovanie pri strednodobých cieľoch.

Využitie: Informatika, Občianska náuka, Fyzika, Technika, svet práce, Výtvarná výchova

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom. Identifikovať rozdiely medzi hodnotami a postojmi k peniazom u rovesníkov.

Využitie: Triednická hodina, Biológia, Občianska náuka, Etická výchova

Vyhľadať si príslušný orgán na ochranu spotrebiteľov v mieste pobytu. Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa. Vysvetliť kroky pri riešení reklamácie podanej zákazníkom.

Využitie : Matematika, Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia: Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia:

1. Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
2. Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.
3. Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
4. Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
5. Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy
6. Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. **Využitie:** Matematika, Geografia, Občianska náuka, Triednická hodina
2. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. **Využitie:** Matematika, Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina
3. Uviesť príklady, ako záujmy, poznatky a schopnosti jednotlivca môžu ovplyvniť výber povolania.

Využitie: Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina

4. Vysvetliť pojem mzda. Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (dar, provízia a zisk).

Využitie: Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina, Technika

5. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodine.

Využitie: Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina

6. Definovať daň a vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu. Uviesť príklad spôsobov, akými štát využíva príjmy z daní.

Využitie: Občianska náuka, Triednická hodina, Matematika, Technika

7. Opísať úspešnosť v ekonomickej oblasti. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Uviesť príklad finančne úspešného človeka vo svojom okolí.

Využitie: Občianska náuka, Etická výchova, Triednická hodina, Matematika, Technika, Svet práce

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia: Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia:

1. Vypracovať osobný finančný plán.
2. Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
3. Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
4. Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.
5. Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.
6. Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov. Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - mýňanie, sporenie a spoluúčasť. Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory). Vypočítať percentá pripadajúce na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu **Využitie:** Matematika, Technika, Občianska náuka
2. Založiť si kartotéku informácií o produktoch v domácnosti, vrátane informácií o zárukách a ďalších finančných dokumentoch, ako sú účtovné doklady a výpisy z bankových účtov. **Využitie:** Občianska náuka, Etická výchova, Informatika, Technika
3. Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. Vysvetliť, čím sa od seba líšia. Vysvetliť, ako fungujú šeky, debetné a kreditné karty. Diskutovať o výhodách a nevýhodách jednotlivých platobných metód. **Využitie:** Matematika, Informatika, Technika, Občianska náuka
4. Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe. Vysvetliť vzťah medzi spôsobmi mýňania peňazí a dosahovaním finančných cieľov. Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze. Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a mýňaní finančných prostriedkov. Prekontrolovať daň z pridanej hodnoty na doklade o zaplatení nákupu. **Využitie:** Matematika, Fyzika, Informatika, Technika, Výtvarná výchova
5. Stanoviť, či je prispievanie formou darcovstva a filantropie v súlade s osobným rozpočtom. **Využitie:** Triednická hodina, Občianska náuka, Etická výchova
6. Zistiť vek, v ktorom môže jednotlivec spísať platný závet v danom štáte pobytu. Opísať hlavné prvky jednoduchého závetu a zistiť obvyklé náklady v prípade, že si závet dá vypracovať.

Využitie: Občianska náuka, Etická výchova

5. Úver a dlh

Celková kompetencia: Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu. **Čiastková kompetencia:**

1. Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

2. Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
3. Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť 4. Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze. Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia. Opísať výhody a nevýhody využívania úveru. Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky. Vysvetliť, ako sa líšia debetné karty od kreditných kariet.

Využitie: Matematika, Občianska náuka, Informatika, Technika

2. Vysvetliť hodnotu informácií o úverovej histórii pre žiadateľov a poskytovateľov úveru. Vysvetliť, prečo je dôležité vybudovať si pozitívnu úverovú históriu. Opísať informácie nachádzajúce sa v správe o úverovej histórii a ako dlho sa tieto uchovávajú. Uviesť príklady dovoleného použitia správ o úverovej histórii na účely iné než je poskytnutie úveru. **Využitie:** Matematika, Občianska náuka, Etická výchova Informatika
3. Vysvetliť, ako sa vyhnúť problémom pri požičiavaní si peňazí alebo predmetov vo vzťahu k ich hodnote. Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov. **Využitie:** Matematika, Etická výchova, Občianska náuka, Informatika
4. Uviesť príklady ochranných prvkov, vychádzajúcich zo zákonov o spotrebiteľských úveroch.

Využitie: Občianska náuka, Matematika

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia: Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi. **Čiastková kompetencia:**

1. Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
2. Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov
3. Zhodnotiť investičné alternatívy.
4. Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
5. Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
6. Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu. Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“. Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie
2. Popísať hodnotu peňazí. Vysvetliť, ako môže rásť hodnota investície. Rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie. **Využitie:** Matematika, Občianska náuka, Etická výchova
3. Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom.

Využitie: Matematika, náuka, Triednická hodina

4. Opísať rôzne zdroje investičných informácií - prospekty cenných papierov, on-line zdroje a finančné publikácie.

Využitie: Matematika, Občianska náuka, Informatika

5. Popísať výhody sporenia peňazí na starobu prostredníctvom dôchodkových programov a investičných sociálnych programov

Využitie: Matematika, Občianska náuka, Informatika

6. Vysvetliť, ako ochrana vkladov chráni investorov. **Využitie:** Občianska náuka

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia: Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Čiastková kompetencia:

1. Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík

2. Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.

3. Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.

4. Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

5. Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Očakávaná, že žiak je schopný:

1. Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti. Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť. Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

Využitie: Triednická hodina, Etická výchova, Občianska náuka

Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu. **Využitie:** Občianska náuka, Geografia

Vysvetliť na životných cykloch rodiny potrebu jej zabezpečenia prostredníctvom úspor v banke, verejného poistenia a potrebou životného poistenia

Využitie: Geografia, Občianska náuka, Etická výchova

Vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Využitie: Geografia, Biológia, Telesná výchova, Občianska náuka, Etická výchova

Vymenovať cennosti, ktoré sa bežne nachádzajú v domácnostiach. Opísať, akým spôsobom môžu byť tieto cenné predmety a majetkové hodnoty ohrozené alebo stratené. Opísať spôsoby ochrany cenných predmetov a majetkových hodnôt. Stručne charakterizovať oblasti, kde je človek vystavený možnosti úrazu.

Využitie: Geografia, Biológia, Telesná výchova, Občianska Náuka, Etická výchova, Výtvarná výchova

DEJEPIS

1. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia: Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

Čiastková kompetencia:

1. Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
2. Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.
3. Kontrolovať osobné informácie.
4. Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
5. Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
6. Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia. Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom. Uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou. Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností. Uviesť príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste **Využitie:** 9.ročník

2. Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia. Uviesť internetové a tlačové zdroje informácií o produktoch a vymenovať silné a slabé stránky každého z nich.

Využitie: 9. ročník, Triednická hodina

3. Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov. Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zloději môžu získať osobné údaje a informácie. **Využitie:** 7. ročník

4. Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. Stanoviť si merateľné krátkodobé a strednodobé finančné ciele. Použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie strednodobého cieľa. Zhodnotiť výsledky finančného rozhodnutia. Používať zodpovedné rozhodovanie pri strednodobých cieľoch.

Využitie: 8. ročník

5. Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom. Identifikovať rozdiely medzi hodnotami a postojmi k peniazom u rovesníkov.

Využitie: 6. - 9.ročník, Triednická hodina

6. Vyhľadať si príslušný orgán na ochranu spotrebiteľov v mieste pobytu. Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa. Vysvetliť kroky pri riešení reklamácie podanej zákazníkom.

Využitie: 9. ročník, Triednická výchova

2. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia: Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia:

1. Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
2. Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.
3. Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
4. Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
5. Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
6. Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. *Využitie:* 7. - 9. ročník, Triednická hodina
2. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. *Využitie:* Dejepis 6. - 8. ročník, Triednická hodina
3. Uviesť príklady, ako záujmy, poznatky a schopnosti jednotlivca môžu ovplyvniť výber povolania.
Využitie: 7. a 8. ročník, Triednická hodina
4. Vysvetliť pojem mzda. Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (dar, provízia a zisk).
Využitie: 7. - 9. ročník, Triednická hodina
5. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodiny.
Využitie: 7. - 9. ročník, Triednická hodina
6. Definovať daň a vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu. Uviesť príklad spôsobov, akými štát využíva príjmy z daní.
Využitie: 7. a 8. ročník, Triednická hodina
7. Opísať úspešnosť v ekonomickej oblasti. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Uviesť príklad finančne úspešného človeka vo svojom okolí.
Využitie: 8. a 9. ročník, Triednická hodina

3. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia: Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia:

1. Vypracovať osobný finančný plán.
2. Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
3. Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
4. Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.
5. Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

6. Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov. Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - míňanie, sporenie a spoluúčasť. Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory). Vypočítať percentá pripadajúce na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu

2. Založiť si kartotéku informácií o produktoch v domácnosti, vrátane informácií o zárukách a ďalších finančných dokumentoch, ako sú účtovné doklady a výpisy z bankových účtov. **Využitie:** 8. ročník

3. Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. Vysvetliť, čím sa od seba líšia. Vysvetliť, ako fungujú šeky, debetné a kreditné karty. Diskutovať o výhodách a nevýhodách jednotlivých platobných metód.

Využitie: 8. ročník

4. Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe. Vysvetliť vzťah medzi spôsobmi míňania peňazí a dosahovaním finančných cieľov. Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze. Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a míňaní finančných prostriedkov. Prekontrolovať daň z pridanej hodnoty na doklade o zaplatení nákupu.

Stanoviť, či je prispievanie formou darčovstva a filantropie v súlade s osobným rozpočtom

Využitie: 7. ročník, Triednická hodina

5. Zistiť vek, v ktorom môže jednotlivec spísať platný závet v danom štáte pobytu. Opísať hlavné prvky jednoduchého závetu a zistiť obvyklé náklady v prípade, že si závet dá vypracovať.

Využitie: 7. - 8. ročník, Občianska náuka **4. Úver a dlh**

Celková kompetencia: Udržanie výhodnosti, požíčanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

Čiastková kompetencia:

1. Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

2. Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.

3. Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdĺžením alebo ako ich zvládnuť

4. Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požíčajú peniaze. Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia. Opísať výhody a nevýhody využívania úveru. Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky. Vysvetliť, ako sa líšia debetné karty od kreditných kariet.

Využitie: 8. ročník

2. Vysvetliť hodnotu informácií o úverovej histórii pre žiadateľov a poskytovateľov úveru. Vysvetliť, prečo je dôležité vybudovať si pozitívnu úverovú históriu. Opísať informácie nachádzajúce sa v správe o úverovej histórii a ako dlho sa tieto uchovávajú. Uviesť príklady dovoleného použitia správ o úverovej histórii na účely iné než je poskytnutie úveru. **Využitie:** 8. a 7. ročník
3. Vysvetliť, ako sa vyhnúť problémom pri požičiavaní si peňazí alebo predmetov vo vzťahu k ich hodnote. Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov. **Využitie:** 7. a 8. ročník
4. Uviesť príklady ochranných prvkov, vychádzajúcich zo zákonov o spotrebiteľských úveroch.

5. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia: Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi. **Čiastková kompetencia:**

1. Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
2. Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov
3. Zhodnotiť investičné alternatívy.
4. Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
5. Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
6. Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu. Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele. Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“. Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie

Popísať hodnotu peňazí. Vysvetliť, ako môže rásť hodnota investície. Rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie.

Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom.

Opísať rôzne zdroje investičných informácií - prospekty cenných papierov, on-line zdroje a finančné publikácie.

Popísať výhody sporenia peňazí na starobu prostredníctvom dôchodkových programov a investičných sociálnych programov.

Vysvetliť, ako ochrana vkladov chráni investorov. **Využitie:** 9. ročník

6. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia: Používanie primeraných stratégií riadenia rizík. **Čiastková kompetencia**

1. Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík
2. Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.
3. Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.

4. Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

5. Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

1. Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti. Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť. Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

2. Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu.

3. Vysvetliť na životných cykloch rodiny potrebu jej zabezpečenia prostredníctvom úspor v banke, verejného poistenia a potrebou životného poistenia

4. Vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

5. Vymenovať cennosti, ktoré sa bežne nachádzajú v domácnostiach. Opísať, akým spôsobom môžu byť tieto cenné predmety a majetkové hodnoty ohrozené alebo stratené. Opísať spôsoby ochrany cenných predmetov a majetkových hodnôt. Stručne charakterizovať oblasti, kde je človek vystavený možnosti úrazu.

Využitie: 8. a 9. ročník

OBČIANSKA NÁUKA 5. ročník:

Opísať, čo znamená pojem ľudská práca. Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom. Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny. Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov. Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov. Uviesť spôsoby, ktorými zlodeji môžu získať osobné údaje a informácie. Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodine. Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze. Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia. Opísať výhody a nevýhody využívania úveru. Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky. Vysvetliť, ako sa líšia debetné karty od kreditných kariet. Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu.

6. ročník:

Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady. Identifikovať rozdiely medzi hodnotami a postojmi k peniazom u rovesníkov. Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodine. Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí. Uviesť príklad finančne úspešného človeka vo svojom okolí. Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu.

7. ročník:

Opísať príklady bohatstva a chudoby. Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce. Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom. Stanoviť si merateľné krátkodobé a strednodobé finančné ciele. Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny. Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodine. Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií. Vysvetliť, čím sa od seba líšia. Stanoviť, či je prispievanie formou darcovstva a filantropie v súlade s osobným rozpočtom. Vysvetliť na životných cykloch rodiny potrebu jej zabezpečenia prostredníctvom úspor v banke, verejného poistenia a potrebou životného poistenia.

TELESNÁ VÝCHOVA

Vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti. **Využitie:** 5- 9. Ročník.